

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО

Методична розробка спеціального курсу
за темою творчого мистецького проєкту

Назва курсу:

«Вокальне мистецтво італійського *bel canto*»

Твердова Ганна
здобувачка ступеня
доктора мистецтва
кафедри оперного співу

Творчій керівник –
народний артист України, професор
Дяченко Олександр Миколайович

Науковий консультант –
кандидат мистецтвознавства, в.о.доцента
Сікорська Наталія Валеріївна

ПЛАН

- I. Історичні етапи становлення та розвитку вокальної техніки *bel canto*.
- II. Вокальні методики XVI-XIX ст. та їх видатні розробники – викладачі-практики.
- III. Феномен неаполітанських *solfeggi* як чинник системної практики відпрацювання специфічних прийомів співу.
- IV. Список рекомендованої літератури

I. Історичні етапи становлення та розвитку вокальної техніки *bel canto*.

1. Період «раннього бельканто» (патетичний, галантний та бравурний стилі XVII–XVIII ст.).
 - 1.1. Літургійна драма, сольний мадригал та сольна кантата в XVII ст.
 - 1.2. Монодійний спів та виразне промовляння поетичного слова в операх Флорентійської камерати (Я. Пері, Дж. Качіні, Е. де Кавальєрі).
 - 1.3. Мистецтво співу в творах Римської школи (С. Ланді, Дж. Каріссімі, А. Страделла).
 - 1.4. Вокальна культура в творах Венеціанської школи (К. Монтеверді, Ф. Каваллі, М. А. Честі) та її впливи на митців Феррари, Парми, Модени, Луккі, Болоньї та інших італійських міст.
 - 1.5. Неаполітанська школа і система навчання співу (Ф. Провенцале, Л. Лео, Д. Саррі, А. Скарлатті, Ф. Дуранте, Н. Фаго, Г. Греко, Ф. Фенаролі, Н. Порпора, Дж. Б. Перголезі, Дж. Паізіелло, Н. Піччінні, Н. Йомеллі, Д. Чімароза).
2. Вплив вокальної субкультури мистецтва кастратів на формування нових естетичних критеріїв та загальних вимог до професійних співаків.
3. Період «класичного бельканто», пов'язаний з діяльністю композиторів XIX ст. (Дж. Россіні, В. Белліні, Г. Доніцетті).
 - 3.1. Колоратури Россіні.
 - 3.2. Кантілена Доніцетті.
 - 3.3. Володіння диханням в оперних партіях Белліні.
4. Сучасний період розвитку бельканто.

II. Вокальні методики XVI-XIX ст. та їх видатні розробники – викладачі-практики.

1. Спів в творчості римлян С. Ланді (1587-1639), В. Мадзоккі (1597-1646), Л. Вітторі (1604-1670).
2. Культура співу в трактаті Дж. Каччіні (1546-1618).
3. Методичні настанови П.Ф. Тозі((1653-1732).
4. Практика Ф. А. Пістоккі (1659-1726), А. Бернаккі (≈1690-1756), Каффареллі (Майорано) (1703-1783).
5. Методична праця Дж. Манчіні (1714-1800).
6. Н. Порпора (1676-1768) та його школа постановки голосу. Д. Коррі (1746-1825).
7. Теоретичні положення В. Манфредіні (1737-1799).
8. Розробки Н. Ваккаї (1790-1848).
9. Осмислення техніки співу в праці Ж. Феррарі (1763-1842).
10. Засвоєння основ прекрасного співу в паризькій консерваторії та французькій співацькій школі: Б. Менгодзі (1758–1800) – Алексіс де Гароде (1779-1852), М.Гарсія-син (1805-1906), В. Казале(т) (1808- 1875); Г. Манштейн (1806-1872) «Велика Болонська школа Бернаккі», Ю. Штокгаузен (1826-1906).
11. «Правила прикрашеного співу» А. Бенеллі (1771-1830).
12. Методики Н. Дзінгареллі (1752-1837), Г. Панофкі (1808-1887), Ф. Ламперті (1813-1892).
13. Українські сучасні вокальні школи та видатні методисти.

III. Феномен неаполітанських solfeggi як чинник системної практики відпрацювання специфічних прийомів співу.

1. Зошити solfeggi в системі освіти неаполітанських консерваторій.
2. Solfeggi Л. Лео, від solfeggio parlato до solfeggio cantanto
3. Solfeggi Н. Порпори. Системна практика – головний метод вдосконалення голосового апарату.
4. Solfeggi Ф. Дуранте. Засвоєння мелодичних кліше-моделей – надійний шлях до віртуозної імпровізації каденцій та орнаментальних версій.
5. Solfeggi Н. Фаго. Співак може стати композитором.
6. Solfeggi Н. Сала. Вирівнювання регістрів.
7. Solfeggi К. Котумачі, А. Бернаккі, Дж. Крещентіні, П.Кафаро. Віртуозність та кантилена.
8. Solfeggi Й. А. Хассе. Музична винахідливість.
9. Solfeggi К. Броскі (Фарінееллі). Вищий рівень розвитку canto figurato та мистецтва bel canto.

IV. Список рекомендованої літератури

1. Антонюк В. Постановка голосу : навч. посібник. Київ : Українська ідея, 2000. 68 с.
2. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник. Київ: ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с.
3. Барбье П. История кастратов / пер. с франц. Елены Рабинович. Санкт-Петербург: Издательство Ивана Лимбаха, 2006. 304 с.
4. Барбье П. Празднества в Неаполе. Театр, музыка и кастраты в XVIII веке / пер. с франц. Сергея Райского, Ирины Морозовой. Санкт-Петербург: Издательство Ивана Лимбаха, 2018. 416 с.
5. Багадунов В. А. Очерки по истории вокальной педагогики . Москва : Музгиз, 1956. 268 с.
6. Бойко А. Вокальний стиль belcanto як провідний метод сучасної освіти. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Харків:, 2015. Вип. 139. С. 221–225.
7. Гарсиа М. Советы по пению : уч. пособие / пер. Н. А. Александровой. Санкт-Петербург : Издательство «Лань»; Издательство «ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2014. 104 с.
8. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва : підручник. Київ : НМАУ, 1997. 320 с.
9. Драч І. С. Феномен класичного бельканто в італійській опері. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. Харків. Вип.17, 2006. С. 166–176.
10. Луцкер П. В., Сусидко И. П. Итальянская опера XVIII века. Москва, 1998. Ч.1: Под знаком Аркадии. 440 с.
11. Луцкер П. В., Сусидко И. П. Итальянская опера XVIII века. Москва, Классика-XXI, 2004. Ч. 2: Эпоха Метастазіо. 768 с.; ил., нот.

12. Микиша М.В. Практичні основи вокального мистецтва. Київ : Музична Україна, 1985. 80 с.
13. Москаленко В. Г. Творчий аспект музичного стилю. Київське музикознавство. 1998. Вип. 1. С. 87–93.
14. Роллан Р. Опера XVIII века в Италии, Франции и Германии / пер. с франц. Москва : Искусство, 1987. 254 с.
15. Симонова Э. Р. Итальянская школа *bel canto* XVII – XVIII веков. *От барокко к романтизму. Музыкальные эпохи и стили: эстетика, поэтика, исполнительская интерпретация.* Моск. гос. консерватория им. П. И. Чайковского. Сб. 65, 2010. Вып. 2. С. 53-88.
16. Стахевич А. Г. Искусство *bel canto* в итальянской опере XVII–XVIII веков. Харьков, 2000. 305 с.
17. Стахевич О. Г. З історії вокально-виконавських стилів та вокальної педагогіки : посібник. Вінниця : Нова книга, 2013. 175 с.
18. Цебрій І. В. Особливості розвитку італійської опери XVII–XVIII століття. *Вісник Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.* 2018. Вип. 22. С. 80–83.
19. Черкашина М. Р. Историческая опера эпохи романтизма. Киев : Музична Україна, 1986. 151 с.
20. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва. Ч. I. Івано-Франківськ, 2014. 352 с.
21. *Arte e musica all’Ospedaletto, Venezia, Stamperia di Venezia, 1978.*
22. Baragwanath N. How to solfeggiare the eighteenth-century way: A summary guide in ten lessons. Nottingham, 2017. URL: <https://www.nottingham.ac.uk/music/documents/2015/nick-baragwanath,-a-summary-guide-to-solfeggiare-the-eighteenth-century-way.pdf>
23. Baragwanath N. *The Solfeggio Tradition: A Forgotten Art of Melody in the Long Eighteenth Century.* New York, Oxford University Press. 410 p.
24. Burney C. *Memoirs of the Life and Writings of the Abate Metastasio* / ed. by J. Robinson. London, 1796. URL:

[https://imslp.org/wiki/Memoirs_of_the_Life_and_Writings_of_the_Abate_Meta_stasio_\(Burney%2C_Charles\)](https://imslp.org/wiki/Memoirs_of_the_Life_and_Writings_of_the_Abate_Meta_stasio_(Burney%2C_Charles))

25. Burney C. *Music, Men, and Manners in France and Italy 1770*. London: Folio Society, 1969. 245 p.

26. Burney C. *The Present State of Music in France and Italy* / ed. by T. Becket, J. Ronson, & G. Robinson. 2nd ed. London, 1773. URL: [https://imslp.org/wiki/The_Present_State_of_Music_in_France_and_Italy_\(Burney%2C_Charles\)](https://imslp.org/wiki/The_Present_State_of_Music_in_France_and_Italy_(Burney%2C_Charles))

27. Burney C. *The Present State of Music in Germany, the Netherlands, and United Provinces* / ed. by T. Becket. 2d ed. London, 1775. URL: [https://imslp.org/wiki/The_Present_State_of_Music_in_Germany%2C_the_Netherlands%2C_and_United_Provinces_\(Burney%2C_Charles\)](https://imslp.org/wiki/The_Present_State_of_Music_in_Germany%2C_the_Netherlands%2C_and_United_Provinces_(Burney%2C_Charles))

28. Caccini G. *Le nuove musiche*. Florence: Giulio Marescotti, 1602. URL: [https://imslp.org/wiki/Le_nuove_musiche_\(Caccini,_Giulio\)](https://imslp.org/wiki/Le_nuove_musiche_(Caccini,_Giulio))

29. Cafiero Rosa. Carlo Cotumacci nella tradizione didattica della “scuola napoletana”, in *Affetti musicali. Studi in onore di Sergio Martinotti*, a c. di Maurizio Padoan, Milano, Vita e pensiero, 2005. P. 105-120.

30. Celletti R. *A History of Bel Canto*. Oxford: Oxford University Press, 1991. 224 p.

31. Clapton N. Carlo Broschi Farinelli: Aspects of his Technique and Performance. *Journal for Eighteenth-Century Studies*. 2005. V. 28. P. 323-338.

32. Dietz Hanns-Bertold, “Cafaro, Pasquale” in *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 2nd ed., IV, London, Macmillan, 2001. P. 793-794.

33. Dietz Hanns-Bertold, “Durante, Francesco” in *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 2nd ed., VII, London, Macmillan, 2001. P. 739-745.

34. Duey P.A. *Bel Canto in Its Golden Age: A Study of Its Teaching Concepts*. New York: Oxford University Press, 1951. Reprint, New York: Read Books, 2007. 236 p.

35. Gjerdingen, R. *Music in the Galant Style*. Oxford: Oxford University Press, 2007. 514 p.

36. Gjerdingen R.O. Child Composers in the Old Conservatories: How Orphans Became Elite Musicians. Oxford University Press, 2020. 368 p.
37. Kimbell D. Italian Opera. Cambridge University Press. Sidney, 1995. 684 p.
38. Lamperti F. The Art of Singing According to Ancient Tradition and Personal Experience / trans. by W. Jekyll. London: G. Ricordi, 1884. 67 p.
39. Lamperti G. B. The Technics of Bel Canto / trans. by Theodore Baker. New York: G. Schirmer, 1905. 36 p.
40. Ricci V. Il bel canto: Florilegio di pensieri, consigli, e precetti sul canto. Milan: Ulrico Hoepli, 1923. 362 p.
41. Robinson M.F. Naples and Neapolitan Opera. London: Oxford Univ. Press, 1972. 281 p.
42. Sanguinetti G. Decline and fall of the «Celeste Impero»: the theory of composition in Naples during the ottocento. *Studi Musicali*. 2005. Vol. 2 (34). P. 451-502.
43. Stark J. Bel Canto: A History of Vocal Pedagogy. Toronto: University of Toronto Press, 1999. 325 p.